

Zitting 1974-1975

13 146

Regelen met betrekking tot de prijzen en tarieven voor het leveren van aardgas
(Wet aardgasprijzen)

Nr. 5

Voorlopig verslag

De vaste Commissie voor Economische Zaken, welke met het voorbereidend onderzoek naar dit wetsontwerp werd belast, heeft de eer over haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

ALGEMEEN

1. Inleiding

De tot de fracties van de P.v.d.A. en de P.P.R. behorende leden zeiden de mening van de bewindslieden te delen dat een beleid vereist is dat onder andere gericht is op een zo zuinig mogelijk gebruik van aardgas. Dat daarbij in het algemeen het niveau van de aardgasprijzen gelijk of bijna gelijk moet zijn aan de marktwaarde konden zij onderschrijven.

Ook ondersteunden zij van harte de gedachte dat voorkomen moet worden dat de Nederlandse Staat onvoldoende zou profiteren van de nationale bodemschatten. Zij meenden dat hierbij naast de prijsverhoging, welke zij nodig achtten, ook de verdeling van de meeropbrengsten van groot belang is.

De tot de fracties van K.V.P. en A.R.P. behorende leden waren van mening dat het ontwerp van wet aardgasprijzen van vitale betekenis is voor vele sectoren van de Nederlandse volkshuishouding. Dat blijkt al uit de beide doeleinden, die de bewindslieden blijkens de considerans middels de wet beogen te bereiken. Het blijkt nog meer wanneer men poogt de economische, sociale, energiepolitieke en staatsrechtelijke consequenties van het wetsontwerp te doordenken.

Uit de opmerkingen, die deze leden per onderwerp en per artikel naar voren brachten, blijkt dat zij naast positieve ook een aantal negatieve consequenties zagen. Bovendien resulteert uit hun opmerkingen de vraag of de beide in de considerans genoemde doeleinden niet gerealiseerd kunnen worden zonder dat onderdelen van dit ontwerp kracht van wet zouden krijgen. Zij stemden in met de opmerking in de memorie van toelichting over het groeiend besef van de relatieve energieschaarste en met de stelling, dat de recente oliecrisis het belang van een kritische instelling ten aanzien van de omvang van het energiegebruik duidelijk heeft onderstreept. Bij deze laatste stelling merkten zij overigens op dat het niet zozeer een dreigend wereldomvattend fysiek tekort, maar veeleer de politieke beschikbaarheid van aardolie

was, die des te meer noopte tot een kritische instelling ten aanzien van de verbruiksomvang. Vanuit deze instelling gingen zij dan ook akkoord met de verhoging van de kleinverbruikerstarieven per 1 januari 1975 en met het streven om in 1975 de prijs van het Nederlands aardgas voor grootverbruikers en buitenlandse afnemers verder te doen toenemen.

Overigens waren zij van mening dat ook het thans door Gasunie gevoerde contractenbeleid in overeenstemming is met de in de memorie van toelichting vermelde noodzakelijke kritische instelling. Op dit punt vroegen zij of de eerste ondergetekende nadere informatie wil geven over de criteria die Gasunie toepast bij het al dan niet afsluiten van nieuwe contracten. Welke grootverbruikers krijgen wel een nieuw contract, en welke niet? Voor welke bestemmingen mogen nieuw-gecontracteerde gashoeveelheden wèl worden verbruikt, en voor welke niet meer? Vinden de bewindslieden dat het huidige contractenbeleid van Gasunie in overeenstemming is met 'het beleid dat gericht is op toepassing van het aardgas, daar waar de specifieke voordelen van deze energiedrager het meest tot hun recht kunnen komen en evenzeer op een zuinig gebruik van het gas'? Zo nee, op welke punten niet, zo vroegen deze leden.

Als referentiekader voor de minimumprijs, die de Minister ex art. 2 lid 1 kan gaan vaststellen geldt volgens de ontwerp-wet-tekst 'de waarde van het aardgas naar zijn oordeel'. In de memorie van toelichting wordt die omschrijving verder geconcretiseerd als 'de marktwaarde', die voorts in verband wordt gebracht met 'het prijsniveau van de voor de diverse deelmarkten relevante oliesoorten' en 'een zekere premiewaarde' van het aardgas. Voorts is op pag. 10 van de memorie van toelichting sprake van 'de marktsituatie', waarbij zowel aan sectormarkten als aan geografisch gescheiden markten kan worden gedacht.

Over deze punten stelden de tot de K.V.P.- en A.R.P.-fracties behorende leden de volgende vragen. Is dit referentiekader niet te exclusief toegespitst op aardolie? En is zulks wel voldoende toekomstgericht nu andere energiedragers als kernenergie, steenkool en nog niet of nauwelijks gerealiseerde alternatieven naar algemene verwachting steeds belangrijker zullen worden? Moet inderdaad verwacht worden dat olie van doorslaggevend betekenis blijft voor het algemene energieprijsniveau? En wat gebeurt er als de ruwe aardolieprijs aanzienlijk gaat dalen? Van welke verwachting gaan de bewindslieden op dit punt uit voor de komende jaren, rekening houdend met de recente berichten over grote olievondsten in Mexico, Venezuela en op (het Engelse deel van) het Continentaal Plat? Kortom, is het aangedragen criterium niet te vaag, zodat de mogelijkheden voor beleidswillekeur te groot zouden worden?

De hier aan het woord zijnde leden vroegen ten slotte in hun inleiding of het gezien de veelheid van diep insnijdende vragen – welke mede door deze leden in het vervolg van dit voorlopig verslag zouden worden gesteld – niet voor de hand ligt in het wetsontwerp alsnog een bepaling op te nemen welke de werkingsduur van de wet tot één jaar zou beperken.

De tot de V.V.D.-fractie behorende leden zeiden de nodige twijfels te hebben over het onderhavige wetsontwerp.

Met name hadden deze leden, met de Vereniging van Exploitanten van Gasbedrijven in Nederland (de VEGIN), twijfels over de noodzaak van de voorgestelde regeling en over de vraag of het niet mogelijk is, overeenkomstig de huidige praktijk, in de vrije onderhandelings sfeer tot aanvaardbare resultaten te komen.

Voor 1975 tot een zodanige onderhandeling en overeenstemming te komen achtten zij zeker niet a priori uitgesloten, nu de Minister mede naar aanleiding van het overleg van 29 augustus tot bepaalde concessies aan de gedachtengang van VEGIN is gekomen. Wil de Minister nog eens duidelijk uiteenzetten waarom de weg moet worden ingeslagen van indiening van een wetsontwerp met zeer grote bevoegdheden? Zo er al tot een wettelijke regeling moet worden overgegaan wegens de door de Minister nog eens aan te

tonen onmogelijkheden in vrije onderhandelingen tot hetzelfde resultaat te komen als met het wetsontwerp beoogd dan rijst de vraag, mede gezien de duidelijke bereidheid van VEGIN om zeker voor 1976 tot resultaat te komen of deze wettelijke regeling dan niet tijdelijk moet zijn, nl. een jaar geldend. De Minister heeft voor niet-tijdelijkheid van de maatregel gekozen. Daarbij is het merkwaardig, dat in 1976 de voor 1975 aangekondigde regeling der tarieven aan herziening toe is, waarbij het blijkbaar zo is, dat deze herziening in vrije onderhandelingen tussen VEGIN en Gas Unie tot stand kan blijven komen.

Wat zal er echter, zo vroegen deze leden zich af, gebeuren indien de marktwaarde van het gas zou dalen beneden de vastgestelde minimumprijs. De Minister kan dan volgens de wet een nieuwe beschikking afkondigen met een lagere minimumprijs. De wet voorziet er echter niet in deze lagere prijs aan partijen dwingend op te leggen. Is er dan wel een op langere termijn passend instrumentarium gevonden?

De tot de C.H.U.-fractie behorende leden hadden met zeer gemengde gevoelens kennis genomen van dit wetsontwerp. Enerzijds hadden zij begrip voor de prijsverhoging van aardgas, die ten gevolge van de energiecrisis zou moeten worden doorgevoerd, anderzijds waren zij er bepaald niet van overtuigd, dat daarom dit wetsontwerp zou moeten worden ingediend.

Wil de Minister nog eens duidelijk uiteenzetten, zo vroegen ook deze leden, waarom de huidige procedure van aardgasprijsvaststelling ten enenmale ontoereikend bleek om de door hem gewenste prijsverhoging nu en in de toekomst door te voeren? Indien deze leden zich voor een ogenblik op het standpunt zouden willen plaatsen, dat die wettelijke bevoegdheid met het oog op de door de Minister gewenste prijsverhoging per 1 januari 1975 nodig zou zijn, dan is het hun nog niet duidelijk, waarom die bevoegdheid niet tot één jaar zou kunnen worden beperkt. Is de Minister alsnog bereid de werkingsduur van de wet tot één jaar te beperken? Deze leden zeiden te overwegen bij ontkenkende beantwoording van deze vraag een daartoe strekkend amendement in te dienen. Wat de reikwijdte van de wet aangaat was het deze leden niet duidelijk, waarom de wet naast het kleinverbruik ook betrekking zou moeten hebben op het grootverbruik, waar de prijs 'in principe voor 100% aan de prijs van zware stookolie is gekoppeld' en op de export waar het ook naar de mening van de Regering de voorkeur verdient, dat de prijsaanpassingen via onderhandelen tot stand komen.

Deze leden zouden de Regering in overweging willen geven – zo zij onverhoopt van mening blijft, dat ze deze wet voor langer dan één jaar nodig heeft – alsnog die wettelijke regeling tot het kleinverbruik te beperken.

Deze leden wilden nog een andere opmerking van een meer algemeen karakter maken. In het commentaar, dat van de zijde van de VEGIN op dit wetsontwerp is geleverd, verzet de VEGIN zich, naar het oordeel van deze leden op basis van zeer steekhoudende argumenten, tegen de bijzonder ver gaande bevoegdheid van de centrale overheid met betrekking tot de tariefstelling, zoals die in artikel 5 is geregeld. Deze leden hadden met deze diepingrijpende wijziging van het tot nu toe gevoerde beleid zeer grote moeite. De verantwoordelijkheid van de afzonderlijke gasdistributiebedrijven wordt hierdoor ernstig aangetast. Het is volstrekt onduidelijk, waarom dit zou moeten gebeuren. Het gaat hier om een vraagstuk met belangrijke algemene aspecten: het vraagstuk van de decentralisatie. Ook tegen die achtergrond zouden deze leden een nadere verduidelijking van het standpunt van de Regering op prijs stellen.

De tot de C.P.N.-fractie behorende leden waren van mening dat, gezien het streven van de huidige Minister van Economische Zaken om te komen tot een drastische verhoging van de aardgasprijs en tot de daarmee gepaard gaande lastenverzwaring voor de werkende mensen, een verregaande delegatie van bevoegdheid ten aanzien van de prijsvaststelling zoals in het onderhevige wetsontwerp wordt gevraagd, sterk moet worden bestreden.

De bewindsman heeft twee motieven voor het ontwerp die resp. te maken hebben met de prijs (art. 2) en met de energievoorziening (art. 5). De koppeling van de aardgasprijs met die van aardolieproducten legt naar de mening van deze leden de vaststelling van de aardgasprijs in handen van de grote olieconcerns in ons land.

Ten aanzien van de energievoorziening vragen de leden van de C.P.N.-fractie of de Minister niet van mening is dat de veiligstelling hiervan voornamelijk gezien moet worden in export beperkende maatregelen en dat verhoging van de prijs niets afdoet aan de behoefte naar aardgas? Een volgend bezwaar dat bij de C.P.N.-fractie leeft ligt in de gevolgen die het onderhavige wetsontwerp zal hebben voor de autonome positie van de gemeenten en provincies, die met name door de sanctie maatregelen in art. 4 en de bepalingen in artikel 5 sterk wordt aangetast.

De leden behorende tot de fractie van de S.G.P. hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel, dat beoogt regelen te stellen met betrekking tot de prijzen en de tarieven voor het leveren van aardgas, omdat zij de noodzaak van een dergelijke wettelijke maatregel voorshands meenden te moeten betwijfelen.

Alvorens echter tot een definitieve standpuntbepaling over te gaan, zouden ze gaarne nog nader geïnformeerd willen worden over bepaalde aspecten van de voorgestelde regeling, mede naar aanleiding van wat door de VEGIN en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten naar voren is gebracht.

Van diverse zijden is er op gewezen dat er aan een wet die alleen de aardgas-prijzen regelt niet zozeer behoefte bestaat, omdat ook via het bestaande instrumentarium de doelstellingen, zoals die in de ontwerpwet aardgasprijzen zijn geformuleerd, kunnen worden bereikt. Voor wat het bestaande instrumentarium betreft wordt daarbij verwezen naar het goedkeuringsrecht dat de Minister heeft ten aanzien van het contract Gasunie-VEGIN en de Prijzenwet. Verder kan de Minister nog heffingen leggen op het gasverbruik. De leden van de S.G.P.-fractie zouden gaarne het oordeel van de Minister hierover vernemen.

De leden van de GPV-fractie vroegen waarom de bewindslieden het feit dat het grootste deel van de aardgasopbrengst ten goede komt aan de centrale Nederlandse overheid een aanvullend argument achten voor de verhoging van de aardgasprijzen. Zouden er voor de overheid geen soortgelijke redenen zijn om ook aan particulieren die het grootste deel van de aardgasopbrengsten zelf zouden ontvangen, de eis te stellen dat zij het gas niet beneden de waarde aan buitenlandse afnemers verkopen, zo vroegen deze leden. Deze leden zagen niet in, dat louter uit het feit, dat de centrale overheid op een bepaald produkt een zware heffing legt, automatisch zou volgen, dat de overheid nu ook zeggenschap heeft over de handel in dat produkt.

Voorts vroegen deze leden of met de uitdrukking 'Staat' in de zin '... ten goede komt aan de Staat' iets anders wordt bedoeld dan met het woord 'Rijk' in bij voorbeeld samenstelling 'Rijksbegroting'.

De leden van de fractie van de P.S.P. zeiden de grote waarde van aardgas voor een – nederlands – energiebeleid te onderkennen. Eveneens wordt onderkend dat prijsstijgingen van olie en olieproducten van invloed zijn op de prijzen van aardgas op de internationale markten. Het gaat deze leden echter te ver om de waarde van aardgas slechts af te meten aan de marktwaarde. In samenhang daarmee zien deze leden een 'verantwoord energiebeleid' als ruimer dan het door middel van gelijktrekking van prijsniveaux van de verschillende energiedragers bereiken van een verantwoorde afweging en een verantwoord gebruik.

Welke andere componenten dan de zogenaamde alternatieve kosten spelen naar de mening van de bewindslieden een rol bij de 'verantwoorde aanwending' van energievoorraden?

Achten de bewindslieden, zo vervolgden deze leden, het principieel juist om bij de waardering van niet vervangbare bronnen vraag- en aanbodverhoudingen de belangrijkste en in feite enige graadmeter te doen zijn? Delen de bewindslieden de mening dat waar in het internationale vlak afdoende 'corrigerende maatregelen' ten enen male ontbreken – geen ander instrumentarium dan een ronde conferentietafel is daarvoor beschikbaar – niet verwacht mag worden dat deze marktwaarde een uitdrukking is van maatschappelijk nut, doch veeleer van winstverwachtingen?

Zo de marktwaarde al een nastevenswaardig gegeven is voor de prijsbepaling van natuurlijke bronnen, welke waardering dient dan volgens de bewindslieden gegeven te worden aan de inkomenspositie van verschillende groepen kleinverbruikers, de afhankelijkheid ten opzichte van aardgas en de mogelijkheden tot het overgaan op vergelijkbare energiedragers en terzake van industrieel gebruik het hanteren van kwantitatieve beperkingen ten-einde bepaalde vormen van productie c.q. de productie van bepaalde goederen tegen te gaan?

2. Huidige situatie

Mèt de bewindslieden waren de tot de K.V.P.- en A.R.P.-fracties behorende leden van mening dat de huidige dispariteit tussen olie- en aardgasprijzen zowel bij groot- groot- als bij kleinverbruik zo groot is dat uit energiepolitiek oogpunt ongewenste effecten kunnen optreden. Uit hetgeen de bewindslieden over de grootverbruikerscontracten contracten opmerkten, hadden zij afgeleid dat het niet in de bedoeling ligt op basis van deze wet enige invloed aan te wenden op deze contracten. De tekst van paragraaf 4 punt a van de memorie van toelichting gaf hun geen aanleiding deze conclusie te herzien. Zij vroegen de bewindslieden of deze afleiding een juiste is.

Deze leden vroegen voorts of de bewindslieden een overzicht kunnen geven van de thans geldende tarieven van de gasdistributiebedrijven.

3. Wettelijke regeling

De tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. behorende leden onderschreven de mening dat naast het prijsniveau ook de tariefstructuur van belang kan zijn uit een oogpunt van energiepolitiek. Zij vroegen zich daarbij af of dit wettelijk geregeld zou moeten worden of dat dit ook door onderhandelingen tot stand zou kunnen komen, waarbij dan de gemeentelijke autonomie niet aangetast hoeft te worden. Daarom wilden zij graag vernemen hoe de prijszetting voor de gasdistributiebedrijven nu is. Hoeveel bedrijven doen mee aan de door de VEGIN voorgestelde regeling voor kleinverbruikers en welk percentage van de gasafzet aan kleinverbruikers omvat dit?

Bestaat de vrees dat bij de substantiële prijsverhoging die in het vooruitzicht wordt gesteld de prijzen van het aardgas sterk uiteen zullen gaan lopen, zodat er van concurrentievervalsing gesproken zou kunnen worden of de positie van de consument niet voldoende in het oog gehouden zal worden?

Zij vroegen zich af of er grote prijsverschillen zullen komen nu naast regels omtrent de indeling in tariefklassen e.d. minima vastgesteld worden voor de verschillende bedragen, waaruit de tarieven zijn opgebouwd. Ook wilden zij graag weten wat in dit verband met 'en dergelijke' bedoeld wordt (blz. 7, laatste zin).

De exportcontracten en de contracten met de gasdistributiebedrijven voorzien inderdaad niet in voldoende mate in de mogelijkheid de gasprijs op adequate wijze in het algemeen energieprijsniveau te doen volgen. De inkomsten voor het Rijk uit het aardgas zullen door de verhoging van de aardgasprijzen bij uitvoer en binnenlandse afzet, die samenhangt met recente olieprijsstijgingen, en door veranderingen in de winstdelingsregeling naar verwachting extra toenemen met circa 2,5 mld. Op basis van dezelfde uitgangspunten zal dit in de komende jaren kunnen oplopen tot 4 à 5 mld. Met hoeveel cent zal de inkoopprijs van de gasdistributiebedrijven voor gas, be-

stemd voor kleinverbruikers, per 1-1-1976 ongeveer moeten worden verhoogd om deze extra toeneming van de inkomsten van het Rijk te realiseren?

Het had deze leden enigszins bevreemd, dat een wetsontwerp dat mede ten doel heeft 'de opbrengst uit aardgas voor de Staat te vergroten' niet is mede-ondertekend door de Minister van Financiën. Achten de bewindslieden het niet gewenst - gezien de grote belangen van 's Rijks schatkist, die in het geding zijn - dat de in deze wet neergelegde bevoegdheden niet alleen toekomen aan de Minister van Economische Zaken, maar aan hem en de Minister van Financiën gezamenlijk? Zo neen, waarom niet?

Kunnen de bewindslieden een nadere toelichting geven op hetgeen vermeld staat in de eerste alinea van pagina 8 van de memorie van toelichting? Gaarne zouden de hier aan het woord zijnde leden nader vernemen wat de Minister van Economische Zaken voor ogen staat, indien hij stelt, dat de leveringsvoorwaarden voor grootverbruikers, die rechtstreeks afnemen van de Gasunie, uit een oogpunt van energiepolitiek herziening behoeven met name wat betreft de tariefstructuur. Waarom wordt hier gesteld, dat een aanpassing van de bestaande overeenkomsten noodzakelijk 'zou kunnen' zijn? Is de meningsvorming hierover nog niet afgerond?

Is hierover overleg gaande met de representatieve organisaties van de grootverbruikers?

Het was de tot de fracties van K.V.P. en A.R.P. behorende leden opgevallen dat de VEGIN in zijn resolutie dd. 23-8-1974 expliciet vaststelt dat zij geen verantwoordelijkheid wenst te dragen voor een ingrijpende verhoging van de aardgasprijzen per 1 januari 1975, en dat de verantwoordelijkheid daarvoor geheel bij het kabinet ligt. De logische consequentie daarvan is naar hun mening dat het kabinet dientengevolge slechts kon kiezen tussen het handhaven van de ongewenste dispariteit tussen de olie- en aardgasprijs in 1975 en het zich toe-eigenen van de wettelijke bevoegdheid om de aardgasprijs hoger vast te stellen. Uitgaande van een keuze voor de laatste mogelijkheid kan de stelling worden verdedigd dat de VEGIN-resolutie het onderhavige wetsontwerp althans ten dele heeft uitgelokt.

Deze stelling is naar het oordeel van deze leden echter niet houdbaar, indien er ook mogelijkheden zijn om op andere wijze te komen tot de voorgenomen verhoging van de aardgasprijzen per 1-1-1975. Zij dachten daarbij met name aan het goedkeuringsrecht van de Minister ten aanzien van het contract Gasunie-VEGIN en aan een verhoging van de b.t.w. Met betrekking tot het laatste stelden zij drie concrete vragen:

1

Wat zou het effect in 1975 voor de aardgasprijzen in de categorieën grootverbruik en kleinverbruik en voor de schatkist zijn geweest, als het aardgas met ingang van 1-1-1975 van het 4% in het 16% b.t.w.-tarief zou zijn overgeplaatst?

En wat zou het specifieke effect daarvan ten opzichte van de vigerende tuindersregeling voor de tuinders zijn geweest, indien men ook rekening houdt met de b.t.w.-restitutie bij export?

2

Welke hypothetische extra-verhoging van de b.t.w. voor aardgas zou in 1975 nodig zijn geweest om het thans geraamde effect voor de binnelandse aardgasprijzen in beide categorieën en voor de schatkist te evenaren?

3

Welke opbrengstderiving (in totaal, en voor de schatkist) zouden de exportcontracten in 1975 opleveren, indien in plaats van de huidige wet het onder vraag 1 bedoelde b.t.w.-pad zou zijn bewandeld?

Is, zo vroegen de hier aan het woord zijnde leden voorts, de conclusie juist dat het niet in het voornemen ligt in 1975 op grond van de nieuwe wettelijke bevoegdheid in te grijpen in de exportcontracten? Uiteraard begrepen zij best dat de wet, eenmaal van kracht, een stok-achter-de-deur-effect zou heb-

ben bij de heronderhandelingen met buitenlandse afnemers. Zij vroegen de Minister naar zijn schatting van dit effect, uitgedrukt in klinkende munt in voor 1975.

Met belangstelling hadden zij kennis genomen van de mededeling dat in het oorspronkelijke wetsontwerp een bepaling voorkwam die het mogelijk maakte de precieze hoogte van de tarieven voor te schrijven. Zij stemden wel in met de schrapping daarvan, maar vroegen zich af of de nu voorgestelde formulering van artikel 5 lid 1 de geschrapte mogelijkheid niet geheel insluit, naast andere mogelijkheden om regelen te stellen. Weliswaar zal de Minister zijn bevoegdheid ex artikel 5 lid 1 slechts kunnen gebruiken om de minima vast te stellen, maar de vraag is gerechtvaardigd of zich in de praktijk van 1975 en volgende jaren tarieven zullen voordoen die boven die minima uit zullen gaan. Zij hadden de neiging zelf die vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Deze leden vroegen zich bij deze paragraaf af of de gasdistributiebedrijven nog wel enige speelruimte voor eigen beleid zouden hebben als de Minister zowel de inkoopprijs als de verkooptarieven de facto vaststelt. Met name op dit laatste punt kwamen bij hen vele bedenkingen op. In de eerste plaats achtten zij het een slechte, want onnodig-centraliserende ingreep in de thans bestaande gespreide verantwoordelijkheid te dezer zake. En in de tweede plaats konden zij de noodzaak van deze ingreep niet vatten vanuit de beide doeleinden die de bewindslieden met het wetsontwerp beogen te dienen. Zij vroegen zich dan ook af of artikel 5 niet als een overbodigheid met negatieve neveneffecten zou kunnen verdwijnen, maar waren uiteraard bereid eventuele nadere argumenten van de bewindslieden op zich te laten inwerken.

Ten slotte vroegen deze leden zich af of de Prijzenwet de Minister niet voldoende bevoegdheden geeft om in te grijpen in de kleinverbruikerstarieven om deze om te buigen naar het door hem als juist beschouwde niveau.

De leden van de V.V.D.-fractie zeiden met name bezwaren te hebben tegen artikel 5 van het wetsontwerp. De vraag rijst of, als de Minister van Economische Zaken op grond van artikel 2 reeds bevoegdheden heeft verkregen, de bevoegdheid van artikel 5 nog noodzakelijk is. Deze leden hadden de indruk, dat bij de bevoegdheden in artikel 5 ten aanzien van de opbouw van de tarieven en dergelijke er van tevoren van wordt uitgegaan dat de VEGIN er niet in zal slagen tot een tariefstelling te komen, die in overeenstemming is met de wensen van de Minister. In het verleden is van geen enkele aanleiding tot deze veronderstelling gebleken.

Is de Minister krachtens de wetstekst van oordeel dat het thans geldende goedkeuringsrecht krachtens de overeenkomst tussen de Staat en de Gasunie dd. 6 april 1963 heeft gefaald of in de toekomst zal falen? Ook hiervan blijkt niets, aldus deze leden. Alleen wordt gezegd dat bij een substantiële verhoging van de inkoopprijs de verantwoordelijkheid van de Minister voor de gevolgen daarvan duidelijk tot uitdrukking komt.

Is de consequentie van deze ingrijpende bevoegdheid van de Rijksoverheid met betrekking tot de aardgasrijzen (waar blijft de analogie met de elektriciteitstarieven?) niet, dat de gasdistributiebedrijven de verantwoordelijkheid voor de exploitatie moeilijk meer kunnen dragen?

De tot de C.H.U.-fractie behorende leden hadden begrepen dat als belangrijk argument voor de prijsstijging als zodanig gold dat de Staat anders onvoldoende zou profiteren van de nationale bodemschatten. Had de Regering om dit profijt te trekken ook niet kunnen kiezen voor een combinatie van een prijsstijging van het aardgas en aan verhoging van het b.t.w.-percentage op aardgas van 4 naar 16%? Dan was tegelijkertijd de ongelijkheid in b.t.w.-percentage tussen elektriciteit en aardgas verdwenen, aldus deze leden. Waarom heeft de Regering niet voor die oplossing gekozen? Spelen exportbelangen hier soms een rol?

Met betrekking tot de binnenlandse aspecten van de voorgestelde wettelijke regeling wilden deze leden nog eens onderstrepen wat ten aanzien van de voorgestelde ingreep in de structuur van de tarieven naar voren is gebracht door de Raad voor Territoriale Decentralisatie, die spreekt van een ontoelaatbare aantasting van de autonome bevoegdheden van de lagere organen, en door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Raad voor de Gemeentefinanciën, die eveneens tot de conclusie komen, dat het betreffende wetsartikel (artikel 5) onaanvaardbaar is. Ook de VEGIN verwerpt ten principale, dat de Minister de bevoegdheid, die in artikel 5 omschreven wordt, zou verkrijgen. Dit alles brengt deze leden ertoe de Regering te verzoeken nog eens ernstig te overwegen artikel 5 te laten vervallen.

De tot de DS'70-fractie behorende leden vroegen de bewindslieden op welke feiten of verwachtingen zij de noodzaak baseren van een centrale regeling van de structuur en het niveau van de tarieven van de gasdistributiebedrijven, als ingevolge artikel 2 van het wetsontwerp de inkoop tarieven voor deze bedrijven reeds worden vastgesteld. De samenwerkende gasdistributiebedrijven hebben er duidelijk blijk van gegeven tot een afgewogen verantwoord teriefopbouw te kunnen komen en zij zijn er voorts reeds in geslaagd een grote uniformering tot stand te brengen.

De tot de S.G.P.-fractie behorende leden zouden graag van de Regering vernemen of – nu inmiddels duidelijk is geworden dat per 1 januari a.s. alléén in het contract Gasunie-VEGIN zal worden ingegrepen – de haast die met het wetsontwerp wordt betracht alleen wordt ingegeven door de wens om het contract Gasunie-VEGIN per 1 januari a.s. te kunnen wijzigen.

Ook deze leden vroegen of een tijdelijke verhoging van het b.t.w.-tarief niet eenvoudiger zou zijn geweest en zij vroegen waarom aan de Gasunie en de VEGIN niet de tijd is gegund om door vrije onderhandelingen tot de door de Regering gewenste prijsaanpassing te komen.

Ten aanzien van de bevoegdheid regelen te stellen met betrekking tot de opbouw van de tarieven, de indeling in verbruikerscategorieën e.d. vroegen deze leden of daarbij wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de VEGIN er niet in zal slagen tot een tariefstelling te komen die in overeenstemming is met de wensen van de betrokken Minister. Biedt het goedkeuringsrecht onvoldoende mogelijkheden daartoe? Kan de regeling en detaillering ten aanzien van de tarieven overigens niet beter worden overgelaten aan degenen die op grond van langdurige ervaring deskundig zijn op dit gebied? In hoeverre zal rekening worden gehouden met een verantwoorde exploitatie van de gasdistributiebedrijven? Bestaat niet het gevaar dat de Minister enerzijds de minimum-inkoop prijs op een zo hoog mogelijk niveau zal vaststellen en anderzijds het niveau van de eindverbruikerstarieven op een zo laag mogelijk niveau?

De leden zouden graag van de Minister vernemen of het geen overweging verdient in artikel 5 een garantie op te nemen van het Rijk jegens de exploitanten van gasdistributiebedrijven voor financiële compensatie van de eventuele nadelige gevolgen van het beleid van de Minister.

De leden van de G.P.V.-fractie namen er kennis van dat overwegingen van zuinigheid met energie de bewindslieden ertoe kunnen nopen bezwaren te maken tegen een degressieve tariefstructuur. Zij vroegen zich echter af of er nog andere redenen zijn waarom de Minister van Economische Zaken niet alleen de minimumprijs zou behoeven vast te stellen maar ook regels zou moeten stellen voor de tariefstructuur. Betekent dit niet dat de Minister zowel de inkoop prijs als de verkoopprijs voor de gasdistributiebedrijven vaststelt en houdt dat niet in dat deze bedrijven in dienst worden gesteld van de Minister?

Deze leden informeerden voorts of het advies van de Gasunie van 1963 (in dat jaar bevestigd door de Minister van Economische Zaken) om gas voor ruimteverwarming toe te passen – waardoor dan een lager tarief zou gelden

– thans nog geldt. Zo neen, is dat advies dan vervangen door een ander advies, bij voorbeeld om weer kolen te gebruiken voor ruimteverwarming?

4. Maatregelen voor 1975

a. Binnenland

Als de inkooprijzen voor de gasdistributiebedrijven met gemiddeld 5 cent/m³ zullen worden verhoogd, zullen – zo werd van de zijde van de tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. behorende leden opgemerkt – volgens de VEGIN enkele merkwaardige gevolgen ontstaan. De VEGIN heeft daarover geschreven: 'Voor zover het gaat om leveringen aan grootverbruikers door de gasdistributiebedrijven – en dat zijn in ieder geval alle grootverbruikers met een jaarafname tot 2 mln. m³ en soms nog daarboven – kan dan de wonderlijke situatie ontstaan dat het grootverbruikerstarief gelijk of zelfs beneden de inkooprijzen van de distributiebedrijven komt te liggen'. Is deze stelling juist?

Is het juist, dat, indien de inkooprijzen van gasdistributiebedrijven met gemiddeld 5 cent/m³ wordt verhoogd, de nieuwe inkooprijzen in de buurt van 12,8 cent/m³ komt te liggen? Hoeveel bedraagt na 1-1-1975 de verwachte (gemiddelde) m³-prijs voor grootverbruikers (die van de gasdistributiebedrijven afnemen) die een contract voor 1-1-1973 hebben afgesloten?

Hoeveel bedraagt na 1-1-1975 de verwachte (gemiddelde) m³-prijs voor grootverbruikers (die van gasdistributiebedrijven afnemen) die een contract na 1-1-1973 hebben afgesloten? Hoeveel bedraagt na 1-1-1975 de verwachte (gemiddelde) m³-prijs voor grootverbruikers (die rechtstreeks van de Gasunie afnemen), verdeeld in de volgende groepen: industriële afnemers, stikstofproducenten, energiecentrales en overigen?

De tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. behorende leden wilden voorts graag weten hoe de door de bewindslieden 'wezenlijk geachte tariefstructuur' (blz 9, 3e alinea van de memorie van toelichting) er eigenlijk uitziet. Misschien kan dan verklaard worden dat er een stap wordt gezet in deze richting. Deze leden vroegen zich onder andere af waarom niet voor 3 tariefgroepen gekozen is, te weten 1) 0–600 m³, 2) 600–15 000 m³, 3) 15 000–170 000 m³, daar al het huishoudelijk gebruik de groepen 0–600 m³ en 500–15 000 m³ omvat.

In dit verband zouden zij ook graag meer inzicht hebben in de bewering van de Minister van Economische Zaken, zoals vermeld in stuk 13 111, nr. 1, blz. 5, 'dat de relatie tussen tariefgroepen en inkomensverhouding heel divers is. Het is niet zo dat de lagere inkomensgroepen in tariefgroep I zouden vallen'. Op grond van welke onderzoeken is deze bewering gedaan? Kan er statistisch materiaal over verstrekt worden?

De tot de fracties van K.V.P. en A.R.P. behorende leden zeiden zich ten zeerste te willen beperken in hun beschouwingen over deze paragraaf. Met de prijsmaatregelen voor 1975 waren zij immers in grote lijnen al akkoord gegaan. Bovendien kunnen die inmiddels bijna gekenschetst worden als een voldongen feit.

Zij sloten zich aan bij de bovengenoemde vragen over de verhouding na 1 januari a.s. tussen grootverbruikerstarief en de inkooprijzen van de distributiebedrijven.

Voorts vroegen zij wat er gaat gebeuren met de contracten die zijn afgesloten volgens de regeling van het 'noordelijke aardgaspotje'. Ligt het in het voornemen die contracten in latere jaren de invloed van dit wetsontwerp te laten ondergaan?

Ten slotte vroegen deze leden onder dit punt welke de neveneffecten van dit wetsontwerp zullen zijn in 1975 voor de provinciale en gemeentelijke financiën voorzover die langs de volgende twee wegen tot stand komen:

a. de vervanging van rijksbelastingopbrengsten door niet-belastingopbrengsten in 1975 en de invloed daarvan op de omvang van het gemeenteen provinciefonds; en b. het totaal van de bijdrage van gasbedrijven aan de middelen van gemeenten en provincies. Hoe groot was die bijdrage in 1973, hoe groot zal hij dit jaar zijn, en welke omvang zal hij hebben als dit ontwerp in 1975 kracht van wet zal hebben?

De leden van de V.V.D.-fractie sloten zich aan bij de gestelde vragen over de verhouding tussen grootverbruikerstarief en de inkoopprijs voor gasdistributiebedrijven. Hoe verhouden de grootverbruikerstarieven zich met de tarieven over de grens? Deze leden vroegen de Regering hier uitvoerig op in te gaan omdat een verstoring van internationale concurrentieverhoudingen door de aardgasprijs een ernstige zaak zou zijn die zoveel mogelijk zou moeten worden vermeden.

Wat is, zo vroegen deze leden ten slotte, de mening van de Regering over de positie van de glas-tuinbouw in het licht van de door de Kamer aanvaarde motie-Waalkens (stuk 13 020, nr. 8)?

De tot de fractie van de C.H.U. behorende leden zeiden graag te willen weten of aangegeven kan worden in welke mate het verbruik van aardgas beïnvloed zal worden door de voorgenomen prijsverhoging. Deze leden merkten voorts op, dat indertijd niet voor een rechtstreekse koppeling van de aardgastarieven voor de kleinverbruikers aan de olieprijsen was gekozen, omdat dit voor het kleinverbruik een te ongunstige marktsituatie met zich zou brengen. Graag zouden zij vernemen hoe de Regering thans denkt over die relatie tussen de ontwikkeling van de marktsituatie en de gevolgen hiervan voor de kleinverbruikers.

De leden van de P.P.R.-fractie stelden bij dit punt de volgende vragen. Is de Regering bereid het beroep dat zij tijdens de oliecrisis gedaan heeft op de kleinverbruiker om over te schakelen van olie op aardgas te honoreren door een tijdelijke matiging in de verhoging van de aardgastarieven voor deze categorie van verbruikers? Dit gelet op de lastenverzwaring die deze extra investering dit jaar met zich mee heeft gebracht.

Beschikt de Regering over gegevens over de omvang van geleverde aardgasverwarmingsinstallaties aan particulieren sinds de oliecrisis en de daarmee gemoeide bedragen? En wat zijn de eventuele budgettaire gevolgen van een vertraagde aanpassing van de aardgastarieven voor deze categorie verbruikers?

Ook de tot de fractie van DS'70 behorende leden brachten het punt van de verhouding tussen prijsverhoging en verbruik ter sprake. In de memorie van toelichting wordt (blz. 7) gesteld dat uit een oogpunt van energiepolitiek ook voor de kleinverbruikers de degressieve tariefstructuur minder gewenst is. Moet daaruit worden afgeleid dat, naar de mening van de indieners van het wetsontwerp, het aardgasverbruik in deze sector meer wordt bepaald door de prijs ervan dan door de aard en omvang van de te verwarmen objecten? Welke gegevens over de prijselasticiteit van de vraag naar aardgas in deze sector, die deze stelling ondersteunen, kunnen de indieners overleggen?

De tot de S.G.P.-fractie behorende leden vroegen naar de precieze reden om ook in de sector kleinverbruik de aardgasprijs te koppelen aan de olieprijs. Welke rol, aldus deze leden, spelen de elektriciteitstarieven bij de vaststelling van de aardgastarieven in de sector van het kleinverbruik? Vervolgens vroegen deze leden bij dit punt de mening van de bewindslieden over de ongetwijfeld nadelige invloed van de aardgasprijsverhoging op de financiële positie van gemeenten en provincies gezien de daardoor optredende stijging van de exploitatiekosten van gebouwen voor allerlei openbare voorzieningen.

Is het reëel te veronderstellen, zo vroegen deze leden ten slotte, dat per 1 januari a.s. Gasunie aan de gasdistributiebedrijven in ons land tegen een hogere prijs zal leveren dan aan een gasdistributiebedrijf in een andere lidstaat van de EEG?

De leden van de P.S.P.-fractie informeerden naar de (geschatte) prijselasticiteit van aardgas voor de categorieën binnenlands verbruik tot 600 m³, binnenlands 'middelverbruik' (inclusief verwarming), binnenlands verbruik voor blokverwarming en binnenlands grootverbruik. Bij dat laatste zal het gaan om de gemiddelde prijselasticiteit voor industrieel verbruik. Als gegevens daarover op redelijke termijn beschikbaar zijn, dan zal een sectorsgewijze indeling wellicht verhelderend kunnen werken.

Deze leden zeiden voorts niet in te zien waarom, als ten aanzien van levering aan het buitenland en voor binnenlands grootverbruik een 'concurrerend' prijspeil dient te worden berekend, diezelfde marktwaarde-norm ook zou moeten worden toegepast op binnenlandse kleinverbruikers (alsmede voor blokverwarming). Als dat niet zou gebeuren dan zou, aldus deze leden, de nederlandse bevolking – de nederlandse economie, de prijspolitiek en het anti-inflatiebeleid – niet 'onvoldoende' maar meer profiteren van de nationale bodemschatten. Kan worden meegedeeld, zo vroegen zij, welke wijzigingen de verschillende prijsindices zouden ondergaan indien binnenlandse particuliere kleinverbruikers (alsmede blokverwarming) van prijsverhogingen zouden worden uitgezonderd? Indien zulk een uitzondering niet via een wettelijke regeling wenselijk geacht zou worden, zijn de bewindslieden dan bereid dergelijke bepalingen op te nemen in uit te vaardigen beschikkingen?

De tot de P.S.P.-fractie behorende leden merkten tenslotte op zich ervan bewust te zijn dat het zogenaamde vastrecht meestal beargumenteerd wordt met een verwijzing naar de soms hoge aanleg- en onderhoudskosten. Het vastrecht heeft echter een degressieve uitwerking op de tariefstructuur en betekent een zij het geringe stimulans tot groter verbruik. Waarom is niet gekozen voor een eenmalige op basis van gemiddelde kosten berekende aanlegvergoeding en verrekening van de onderhoudskosten in de tarieven?

b. Export

Vastgestelde minimumprijzen, die 'gealigneerd' worden aan de prijzen, die gelden in het gebied, waarvoor het gas is bestemd, zijn naar de mening van de bewindslieden in overeenstemming met het EEG-verdrag. De leden van de P.v.d.A. en P.P.R.-fracties noemden de onderbouwing van die mening in de memorie van toelichting (blz. 9 en 11) erg summier. Zij vroegen de bewindslieden hun conclusie nog eens breder te onderbouwen met name in het licht van het bepaalde in de artikelen 30, 34, 37, 90 en 92 van het EEG-verdrag. Kunnen de bewindslieden nadere mededelingen doen over de nieuwe onderhandelingen met de buitenlandse afnemers? Hebben deze reeds gereageerd op het voorliggende wetsontwerp. Zo ja, wat was de inhoud van hun reactie?

Indien deze onderhandelingen – vooral met betrekking tot het Italiaanse contract - niet op redelijk korte termijn tot resultaat leiden, wat is dan daarvan de invloed op de extra toename in 1975 van de inkomsten van het Rijk met circa 2,5 mld.? (zie ook het antwoord op vraag 51 van de vragen ter voorbereiding van de Algemene Financiële Beschouwingen, stuk 13 100, nr. 3).

De leden van de fracties van K.V.P. en A.R.P. hadden met belangstelling gelezen dat er reeds contact is opgenomen met Italië over het roemruchte aardgas-exportcontract. Zij toonden zich zeer geïnteresseerd in de eerste en voorlopige reactie van de Italiaanse regering en nodigden de bewindslieden uit daarover mededelingen te doen.

De tot de C.H.U.-fractie behorende leden merkten op dat de Regering stelt van oordeel te zijn 'dat het de voorkeur verdient indien mogelijk via onderhandelen tot de gewenste prijsaanpassingen te komen; slechts waar dit niet mogelijk blijkt zal worden overgegaan tot hantering van de in de wet opgenomen bevoegdheden.' Is de Regering niet van mening, zo vroegen deze leden, dat bij het van kracht worden van de wet die onderhandelingen in wezen niet langer meer op een vrije commerciële basis kunnen geschieden en wil zij duidelijk maken welke voordelen dit zal opleveren voor onze nationale economie? Is de Regering van mening dat de dreiging van het afsnijden van de gasleverantie, zoals de wet die mogelijk zal maken, het onderhandelingsklimaat ten goede zal komen?

Ook de tot de S.G.P.-fractie behorende leden gaven uiting aan hun vrees dat de onderhandelingen om tot gewenste prijsaanpassingen te komen zouden worden overschaduwed door de dreiging van hantering van de in de wet opgenomen bevoegdheden. In hoeverre aldus deze leden, kan men dan nog spreken over *her-onderhandelingsclausules* als men blijkbaar *openbrekingsclausules* bedoelt.

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen welke de boetebepalingen zijn in de diverse exportcontracten in geval van eenzijdige contractbreuk. Welke mogelijke andere gevolgen zal contractbreuk hebben? Welke voornemens hebben de bewindslieden indien overleg inzake contractaanpassing vruchteloos blijkt?

De leden van de D'66-fractie vroegen of de Regering het juridisch aanvaardbaar acht, aangenomen dat de gekozen wettelijke constructie internationaal geoorloofd is, dat de Staat in feite zich zelf (namelijk een rechtspersoon waarin hij doorslaggevende zeggenschap heeft) in een overmachtssituatie brengt door een wet, teneinde aldus de mogelijkheid te scheppen een (ook door hen wenselijk geachte) doorbreking van een contractsbepaling mogelijk te maken.

5. De verdeling van de meeropbrengsten

Het had de tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. behorende leden in hoge mate verbaasd, dat indien een minimumprijs voor het te exporteren gas zou worden vastgesteld, maatschappijen zoals Petroland, Amoco en Placid wel zullen profiteren van deze hogere prijs, doch dat de verdeling van de netto-opbrengsten van het aardgas uit de respectieve concessies sterk blijft afwijken van de verdeling die thans geldt voor de concessie Groningen. Deze leden vinden dat onaanvaardbaar en zijn dan ook van mening dat maatregelen moeten worden genomen om de verdeling van de netto-opbrengsten voor alle concessiehouders minimaal op te trekken tot het niveau dat geldt voor de concessie Groningen. Dit achtten deze leden overigens slechts een eerste stap. Zij waren van mening dat (en dit geldt voor alle concessies) bij de thans aangekondigde prijsverhoging de extra baten volledig ten goede hadden moeten komen aan de gemeenschap en, indien zulks onmogelijk blijkt, dit bij verdere prijsverhoging dient te geschieden (verdeling 100-0 over een nieuw in te stellen schijf); of dat bij een verdere prijsverhoging alle schijven (70-30 voor het prijsniveau tot 5,5 cent per m³/85-15 voor het meerdere tot een prijsniveau van 8,5 cent/95-5 voor de opbrengsten boven de 8,5 cent per m³) komen te vervallen en vervangen worden door een verdeling 95-5 van de totale netto-opbrengsten. Welke gedragslijn zijn de bewindslieden voornemens ten aanzien van dit punt te volgen?

Ten slotte waren deze leden van mening dat op korte termijn nadere studie dient te worden gemaakt van de mogelijkheid om de oliemaatschappijen bij de winning van onze bodemschatten uit te kopen. Wellicht levert dit geen financieel voordeel op voor de gemeenschap, doch deze leden menen dat de invloed van oliemaatschappijen op ons energiebeleid verkleind dient te wor-

den. Zijn de bewindslieden bereid hun (voorlopig) oordeel over een dergelijke politiek te geven?

Uit eerder verstrekte gegevens valt af te leiden dat van de aardgasopbrengsten aan de staat toeviel:

---

jaar	1970	1971	1972	1973	1974	1975
mln. guldens	600	910	1220	1720	2400	5200

Bij de Algemene Beschouwingen is meegedeeld (kamerstuk 13 100, nr. 25) dat dit in procenten van de totale netto-aardgasopbrengst voor 1975 neerkwam op een staatsaandeel van 81 procent. Kan een dergelijk percentage ook worden gegeven voor de jaren 1970–1974?

Kunnen de gaswinsten, die naar de oliemaatschappijen vloeien, naar de mening van de bewindslieden worden verdedigd met het argument dat de maatschappijen zoveel hebben geïnvesteerd in de gaswinning? Hoeveel hebben die maatschappijen overigens geïnvesteerd in de exploratie en exploitatie?

Is een bedrag van 1500 mln. ongeveer juist?

De leden van de fracties van K.V.P. en A.R.P. merkten op dat de Kamer over de verdeling van de meeropbrengsten inmiddels al vele inlichtingen van het kabinet heeft ontvangen. Zij vroegen echter of de opbrengstverdeling waarover de Kamer zo uitvoerig is geïnformeerd uitsluitend betrekking heeft op de concessie Groningen.

Zo ja, in hoeverre wijken de afspraken over de opbrengstverdelingen van de andere concessies van de NAM daarvan af?

En in hoeverre profiteert de Staat volgens huidige afspraken van de concessies verleend aan andere winners?

Op grond van welke argumenten, zo vroegen de leden van de P.S.P.-fractie, achten de bewindslieden het gerechtvaardigd dat oliemaatschappijen, zijnde partners in de NAM, voor 5% mee profiteren van 'windfall profits' als gevolg van door olieprijsverhoging veroorzaakte meeropbrengsten. Achten zij hier de zinsnede (dat) de 'Nederlandse Staat onvoldoende (zou) profiteren . . .' niet van toepassing?

Is het mede in dit licht niet in hoge mate urgent voorstellen te doen inzake vermogensaanwasbelasting en (weg)belasting van zgn. windfall profits?

Artikelen

Artikel 2

De tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. behorende leden vroegen of een bepaling van dezelfde strekking als lid 4 van artikel 5 ook niet bij artikel 2 moet worden opgenomen.

De tot de fracties van K.V.P. en A.R.P. behorende leden merkten op dat artikel 2 (en trouwens het hele wetsontwerp) uitsluitend handelt over aardgasprijzen. De vraag drong zich aan deze leden op bij welk aardgasprijsniveau de fabricage van ander gas weer lonend wordt. Is de informatie juist dat het aardgasnet zonder enige technische verandering ook geschikt is voor het traditionele cokesgas?

Artikel 2, lid 1

Zowel de tot de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. als de tot de fractie van de V.V.D. behorende leden vroegen naar de ratio van de verschillend omschreven beweegredenen om de artikelen 2, eerste lid en 5, eerste lid toe te passen, te weten een te lage prijs en het belang van een goede energievoorziening. De leden van de fracties van V.V.D. en S.G.P. zeiden het niet duidelijk te vinden of de in de considerans genoemde twee doeleinden elk afzonderlijk of gezamenlijk moeten gelden in de formuleringen van de artikelen 2 en 5.

Worden de in de considerans gestelde doeleinden niet volledig bereikt met artikel 2 alleen?

Zowel de leden van de S.G.P.-fractie als die behorende tot de G.P.V.-fractie vroegen welke maatregelen de bewindslieden denken te nemen als de marktwaarde van het aardgas zou dalen. In hoeverre voorziet het wetsontwerp in de mogelijkheid een lagere prijs dwingend aan partijen op te leggen? Of wordt dit als minder gewenst beschouwd?

De leden van de P.S.P.-fractie merkten op dat het wetsontwerp slechts een gereedschap zal blijken te zijn voor prijs- en tariefsverhogingen. Waarom vermeldt het wetsontwerp geen mogelijkheden tot het vaststellen van maximumprijzen? Is mede in dit verband de redactie van artikel 2, eerste lid, niet teveel van beperkende aard? Zou weglating van de zinsnede '...indien aardgas wordt geleverd tegen een prijs die naar zijn oordeel achterblijft bij de waarde daarvan...' een dergelijk bezwaar niet wegnemen?

Artikel 2, lid 2

De leden van de C.P.N.-fractie vroegen in hoeverre de bepalingen van het wetsontwerp ook gelden voor de leveranties van aardgas door de NAM aan de Gasunie.

Artikel 2, lid 3 en lid 4

De leden van de fracties van P.v.d.A. en P.P.R. merkten op dat de waarde op de markt in het gebied van bestemming ingevolge lid 4 een limiet stelt aan de door de Minister vast te stellen prijs. Dit leek hun om meer dan één reden onjuist. In de eerste plaats zou het noodzakelijk kunnen blijken een minimumgasprijs vast te stellen boven de actuele marktwaarde, die immers het resultaat kan zijn van een te 'kortzichtig' prijsmechanisme, dat onvoldoende de toekomstige schaarste aan fossiele energiedragers tot uitdrukking brengt.

In de tweede plaats worden de onderlinge verhoudingen binnen de EG-markt niet verstoord wanneer de leveranties aan het buitenland af-grens geschieden tegen de prijs, die binnenslands aan de grens aan de nationale verbruikers in rekening wordt gebracht.

De transportkosten buitenslands dienen te komen bovenop de binnenlandse prijs af-grens in verband met een optimale allocatie van het gasverbruik.

De leden van de fracties van K.V.P. en A.R.P. vroegen zich af of de mogelijkheid van een overgangsfase- in de memorie van toelichting in verband gebracht met de formulering van het vierde lid van artikel 2 – ook niet zonder deze bepaling aanwezig zou zijn. Als deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, zijn er dan nog andere argumenten om artikel 2 lid 4 te handhaven? Of heeft deze bepaling op niet geheel doorzichtige wijze iets te maken met het streven om te voldoen aan het EEG-verdrag?

De leden van de V.V.D.-fractie tekenden bij lid 4 van dit artikel aan dat het de Minister verplicht rekening te houden met de kosten van transport van het aardgas. Betekent dit dat de minimum-inkoopprijs voor een gasdistributiebedrijf in Groningen op een lager niveau kan worden vastgesteld dan voor een gasdistributiebedrijf in Limburg? Dit zou aldus deze leden ingrijpende consequenties hebben.

De leden van de C.H.U.-fractie vroegen zich af of – in plaats van de 'gealigneerde' opzet van deze bepaling – een systeem waarbij wordt uitgegaan van een uniforme prijs af-grens niet gemakkelijker toepasbaar zou zijn. Steekt de Regering zich niet in een heilloos wespennest, als zij de procedure gaat volgen zoals die in de toelichting op artikel 2, leden 3 en 4 wordt gegeven?

De leden van de DS'70-fractie vroegen of uit de grote nadruk op aardgasprijzen gelijk aan de marktwaarde van het gas, alsmede op de optimale benutting van aardgas de conclusie moet worden getrokken, dat de in artikel 2, leden 3 en 4, bedoelde afwijkende prijzen slechts worden vastgesteld als deze hoger zijn dan de algemeen geldende tarieven.

Artikel 4

In dat artikel wordt een sanctie voorgesteld ingeval een beschikking ingevolge artikel 2 wordt genegeerd. Waarom is geen regeling gegeven voor het geval een beschikking ingevolge artikel 5 niet wordt nagekomen, zo vroegen de leden van de P.v.d.A. en P.P.R.-fracties. Waarom is in artikel 4 ook niet de sanctie voorgesteld dat de leveringsovereenkomst zélf teniet gaat, ingeval een ministeriële beschikking wordt genegeerd?

De leden van de fracties van K.V.P. en A.R.P. zeiden de in artikel 4 omschreven strafsanctie niet erg te kunnen waarderen. In de eerste plaats niet omdat een dergelijke 'kraansluiterij' niet past bij de privaatrechtelijke verhouding waarvan hier sprake is. Bovendien moet verwacht worden dat een wijze Minister zich wel honderd maal zou bedenken voordat hij een handeling zou verrichten waardoor duizenden onschuldige derden gedupeerd zouden worden.

Deze gedachte heeft ook tot gevolg dat het vertrouwen dat de bewindslieden hebben in de preventieve werking van het artikel niet van toepassing is op gasdistributiebedrijven. Derhalve zou de strafsanctie feitelijk alleen van toepassing zijn op een grootverbruiker.

Deze leden nodigen de bewindslieden hierom uit artikel 4 nog eens in heroverweging te nemen.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten ten aanzien van dit artikel het volgende op. Bij de toepassing ervan dient te worden bedacht dat volgens artikel 17 van het standaardcontract tussen Gasunie en gasdistributiebedrijven alleen wijzigingen kunnen worden aangebracht in dat contract als daartoe in overleg tussen Gasunie en VEGIN wordt besloten. Zou dit overleg niet tot resultaat leiden dan kunnen de gasdistributiebedrijven hun contract met de Gasunie niet wijzigen. Jegens VEGIN kan het middel van afsluiting niet worden toegepast omdat VEGIN geen gas levert.

Past, zo vervolgden deze leden, een ministeriële bevoegdheid om met politiedwang afsluiting af te dwingen wel bij het privaatrechtelijk karakter van deze verhoudingen?

De bevoegdheid van de Minister gaat veel verder dan de eventuele bevoegdheid van het gasbedrijf om krachtens de leveringsvoorwaarden de gastoevoer af te sluiten. In dat geval richt het middel zich precies tegen diegenen, die een op hen rustende verplichting niet nakomen. Bij artikel 4 wordt dit middel op hoger niveau toegepast waarbij de afnemers worden getroffen, die zelf op geen enkele wijze bij de niet-naleving van de minimumprijsregeling zijn betrokken.

Is het niet eerder een zaak – zo vroegen deze leden zich af – van de rechter om te waken voor de handhaving van dergelijke publiekrechtelijke prijsregelingen in de privaatrechtelijke verhoudingen?

Ook is niet duidelijk, aldus deze leden, waarom in artikel 4 lid 1 de Minister in twee gevallen de mogelijkheid wordt gegeven in te grijpen, nl. in het geval de afnemer zich niet verplicht de minimumprijs te betalen en daarnaast nog eens in het geval de afnemer bedoelde verplichting niet in acht neemt. Heeft de afnemer zich eenmaal contractueel verplicht de hogere prijs te betalen dan is daardoor een civielrechtelijke verhouding geschapen op grond waarvan de leverancier de nakoming kan vorderen en is ministerieel ingrijpen overbodig.

De leden van de C.H.U.-fractie vroegen zich ten aanzien van de export af of Nederland het zich kan permitteren de levering van aardgas te beletten, door het laten dichtdraaien van de kraan. Hoe zou dit trouwens moeten gebeuren in het geval de afnemer in het ene land bereid is die prijs te betalen en de afnemer in het andere land niet, terwijl beide afnemers via één gaspijp uit Nederland geleverd krijgen? Deze leden zouden graag zien, dat de Regering de hier gesignaleerde problematiek wat nader belicht.

Ook de leden van de C.P.N.-fractie vroegen de Regering wat zij denkt te gaan doen als – ten gevolge van onenigheid tussen VEGIN en Gasunie over de prijsvaststelling – de gasdistributiebedrijven hun contracten niet kunnen wijzigen. Zet de Minister van Economische Zaken dan zo'n hele gemeente zonder gas?

Artikel 5

Van de zijde van de P.v.d.A. en P.P.R.-fractie werd opgemerkt dat in dit artikel gesproken wordt over het stellen van regelen, terwijl de Minister van Economische Zaken minimumprijzen voor tarieven op het oog heeft, zoals uit de memorie van toelichting blijkt. Waarom is dit laatste niet in de wet vastgesteld, maar is voor het ruimere 'regelen' gekozen?

Willen de bewindslieden ingaan op de bezwaren, die zowel van de kant van de V.N.G. als de VEGIN ingebracht zijn tegen artikel 5?

De leden van de fracties van K.V.P. en A.R.P. verwezen bij dat artikel naar de ingrijpende vragen die zij reeds in het algemeen gedeelte van dat voorlopig verslag hadden gesteld. Ten aanzien van het derde lid van artikel 5 stelden zij nog het volgende aan de orde.

De bewindslieden brengen in de memorie van toelichting het in de wetstekst gebruikte woordje 'bevoegde' in verband met 'de normale competentieverdeling tussen de verschillende organen'. Deze leden verzochten om een verduidelijking op dit punt omdat zij deze relatie niet hadden begrepen.

Bovendien hadden zij zich erg verbaasd over de zinsnede in de memorie van toelichting die stelt dat door de verplichting tot medewerking ex artikel 5 lid 3 er geen sprake meer is van een 'autonome bevoegdheid' maar van 'zelfbestuur'. Zij vroegen de bewindslieden om een nadere verklaring van die zin, waarbij zij het op prijs zouden stellen zowel van 'autonome bevoegdheid' als van 'zelfbestuur' de definitie te ontvangen die de bewindslieden hanteren.

De leden van de V.V.D.-fractie wijdden een uitvoerige beschouwing aan de vraag hoe gehandeld wordt als de gasdistributiebedrijven de ministeriële voorschriften ex artikel 5 niet zouden naleven. Een strafsancie ontbreekt. De naleving zal dus moeten geschieden volgens de gewone regelen. Voor het geval dat het gasbedrijf een N.V. is, biedt de privaatrechtelijke weg niet veel soulaas. Voor het geval het gasbedrijf geëxploiteerd wordt door een provincie of gemeente, geldt de bepaling van artikel 5 lid 3. De vraag rijst hoe de rechtspositie is, als de gemeenteraad weigert zijn verordening waarin de gastarieven staan, aan te passen aan de ministeriële regelingen van artikel 5. Noch artikel 185, noch artikel 194 van de gemeentewet kunnen bewerkstelligen, dat de gemeenteraad de tarieven in overeenstemming met de ministeriële regelingen brengt. Artikel 185 bepaalt dat de besluiten van de gemeenteraad voor zover zij met de wet of het algemeen belang strijden, door de Kroon kunnen worden geschorst of vernietigd. Op grond van deze bepaling zou de oude tariefregeling kunnen worden vernietigd, maar de vraag rijst of dan gratis moet worden geleverd, hetgeen in elk geval niet de bedoeling kan zijn. Artikel 194 schrijft voor dat de bepalingen van plaatselijke verordeningen, in wier onderwerp door een wet wordt voorzien van rechtswege ophouden te gelden. Dit artikel kan bezwaarlijk toepassing vinden, omdat het bij artikel 5 van het ontwerp niet gaat om een regeling van de Minister die bedoelt in de plaats te treden van die van de gemeenteraad, maar om een regeling die een instructienorm voor de gemeenteraad is.

Zonder de memorie van toelichting te raadplegen is het onduidelijk wat de ontwerper nu eigenlijk met artikel 5, lid 3, wil of denkt te bereiken. Dit lid zegt eigenlijk niets anders dan dat de gemeenteraad de wet moet naleven. Een dergelijke bepaling lijkt volslagen overbodig; zij is ook zinloos omdat zij niet aangeeft wat er rechtens gaat gebeuren als de gemeenteraad zijn rechtsplicht tot naleving van de wet niet zou nakomen. De memorie van toelichting zegt hierover dat door dit lid de provincie- en gemeentebesturen, waaronder een gasdistributiebedrijf ressorteert, verplicht zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van de gestelde regelen. De argeloze lezer vraagt zich dan af of de gemeentebesturen dan niet ook zonder deze bepaling verplicht waren om te zorgen voor een zodanige wijziging van de verordening, dat deze in overeenstemming komt met de ministeriële regelen. Het is opmerkelijk dat een dergelijke bepaling voor de N.V.'s ontbreekt (voor deze bedrijven geldt slechts de verplichting neergelegd in lid 4, aan de Minister mededeling van hun tarieven te doen). Men zou hieruit kunnen afleiden dat de bevoegde organen van de N.V.'s niet verplicht zijn zorg te dragen voor het in overeenstemming brengen van hun tarieven met de ministeriële regelen. Dit zou betekenen dat de gemeenteraden wel en de N.V.'s niet de wet behoeven na te leven.

Even verder in de memorie van toelichting wordt duidelijk wat de ontwerper nu eigenlijk met lid 3 bedoelt te bereiken, namelijk de autonome bevoegdheid van de gemeenteraad te vervangen door zelfbestuur (medebewind). Kennelijk is het de bedoeling van de ontwerper dat de bepalingen van de gemeentewet, die gelden voor verwaarlozing in geval van zelfbestuur van toepassing worden (artikelen 151, lid 2 en 156; dit zou betekenen dat de Commissaris van de Koningin de verordening voor de gastarieven kan vaststellen).

Door deze zaak over te hevelen van autonomie naar zelfbestuur gaat voor het geval van verwaarlozing niet meer gelden artikel 153 lid 4 van de Grondwet, doch artikel 153 lid 5 (De wet bepaalt welk gezag het gemeentebestuur vervangt, wanneer dit in gebreke blijft in de uitvoering der wetten enz. te voorzien). Er is dan echter geen speciale voor de afzonderlijke gemeente gemaakte wet meer vereist ('een wet') doch men kan gebruik maken van de algemene wettelijke regelen, die door de gemeentewet zijn vastgesteld voor verwaarlozing bij zelfbestuur.

Het is echter, zo meenden deze leden, een staatsrechtelijke vergissing, te menen dat de (uiteraard verplichte) wetsnaleving door een gemeenteraad, mits in een aparte bepaling voorgeschreven, de zaak waarover die na te leven wet handelt, zou kunnen maken van een zaak van autonomie tot een zaak van zelfbestuur. Is een dergelijke uitleg van het begrip zelfbestuur niet volslagen nieuw?

Het onderscheid tussen autonomie en zelfbestuur ligt dan ook huns inziens op een heel ander vlak, namelijk op dat van de verdeling van taken tussen centrale overheid en lagere overheden.

Bij zelfbestuur wordt de gemeentelijke taak, die tot dan toe onder de autonomie viel, omgezet in een taak die in een juridische ondergeschiktheid bij voorbeeld aan de centrale overheid, wordt uitgeoefend. Het kan ook zijn dat een staatszaak wordt omgezet in een vorm van decentralisatie, waarbij een stuk van die taak in medebewind zal worden uitgeoefend door de gemeentelijke organen.

Het exploiteren van een gasdistributiebedrijf door een gemeente is zonder enige twijfel een zaak van autonomie. En er is geen sprake van dat de centrale overheid deze taak gaat overnemen tengevolge waarvan de gemeentelijke taak in een juridische ondergeschiktheid aan de staatszaak zou worden uitgeoefend.

Maar prijzenregelingen vormen geen taakverdeling ter zake van de gasdistributie. Zoals deze taak in artikel 5, leden 1 en 2 is geregeld, is er geen enkel verschil met een regeling krachtens de Prijzenwet, ten aanzien waarvan niemand ooit heeft beweerd dat de (vanzelfsprekende) plicht tot naleving op enig terrein door een gemeentebestuur dat terrein van autonomie naar me-

debewind zou doen overgaan. Het is staatsrechtelijk niet verdedigbaar dat de gasdistributie door gemeenten en provincies uit de sfeer van autonomie naar die van zelfbestuur wordt overgebracht door het toekennen van bevoegdheden aan de Minister als in artikel 5, leden 1 en 2 is omschreven of a fortiori dat dit onder deze omstandigheden zou geschieden door het opnemen van een geheel overbodige bepaling als in artikel 5 lid 3.

Is het wel mogelijk, aldus nog steeds deze leden, autonomie en zelfbestuur staatsrechtelijk te benaderen vanuit het verlangen om voor de wetgeving desgewenst te beschikken over het arsenaal van middelen dat de gemeentewet geeft voor verwaarlozing bij medebewind? Is dit niet een staatsrechtelijk verkeerde redenering? Artikel 5 lid 3 is op zich zelf vanuit staatsrechtelijke gezichtshoek onmachtig om een zaak van autonomie te maken tot een zaak van medebewind. Dit lid voegt niets toe aan de gehoudenheden die voor gemeentebesturen uit artikel 5, leden 1 en 2, voortvloeien. Een rechtens overbodige bepaling kan onmogelijk bewerkstelligen dat enigerlei zaak overgeheveld wordt van autonomie naar medebewind, zodat een geheel ander regime voor het geval van verwaarlozing zou gaan gelden.

De leden van de C.H.U.-fractie brachten dit punt eveneens ter sprake. Zij wilden graag een verduidelijking zien ten aanzien van het gestelde in de memorie van toelichting bij lid 3 van artikel 5. 'Door de verplichting tot medewerking is hier geen sprake meer van een autonome bevoegdheid, maar van zelfbestuur', aldus de memorie van toelichting. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten nu stelt, dat in het verleden de gasvoorziening op eigen initiatief ter hand is genomen. Er is hier, aldus de Vereniging, sprake van een autonome taakuitoefening en wettelijke voorschriften ten aanzien hiervan betekenen niet, 'dat een autonome taakuitoefening plotseling een zelfbestuurstaak wordt.'. Zoals gezegd zagen deze leden dit punt graag verduidelijkt.

De leden van de fractie van DS'70 vroegen de bewindslieden nader aan te geven wat bedoeld wordt met het 'mede rekening houden met het belang van een verantwoorde bedrijfsvoering' (lid 2 van artikel 5). Met name zouden zij gaarne vernemen hoe de bewindslieden, bij een ongetwijfeld afnemende jaarlijkse groei van de afzet de van jaar tot jaar sterk stijgende kosten wegens inflatoire salaris- en prijsstijgingen in de tarieven denken te verwerken.

Zijn de indieners van mening dat, wanneer door, vanwege de Minister van Economische Zaken vastgestelde, de bedrijven opgelegde, inkoop en verkooptarieven van bepaalde bedrijven exploitatietekorten gaan vertonen de centrale overheid de plicht heeft deze tekorten voor haar rekening te nemen?

De leden van de C.P.N.-fractie vroegen welke maatregelen de Regering overweegt ingeval een gemeenteraad weigert zijn verordening over tarieven voor gasleveranties, in overeenstemming te brengen met de eisen die de Minister overeenkomstig artikel 5 zou kunnen stellen?

De leden van de S.G.P.-fractie sloten zich aan bij de vragen van de leden van de V.V.D.-fractie over toepasbaarheid van de artikelen 185 en 194 van de gemeentewet.

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen zich af of de functionering van de regionale overheid als ondernemer wel kan worden gevangen in de begrippen autonomie en zelfbestuur.

Artikel 6

De leden van de P. S. P.-fractie vroegen zich af of de in artikel 6 neergelegde procedure, te volgen bij voorgenomen prijsvaststelling, niet onevenwichtig is.

De in artikel 2 genoemden en hun afnemers worden (art. 6, lid 1) 'in de gelegenheid (gesteld) van hun gevoelens te doen blijken.' Het tweede lid regelt een 'overleg', niet alleen met 'degenen, die in de gevallen, waarop de

beschikking betrekking zal hebben, aardgas leveren, of de organisaties van hen, zomede, indien de beschikking betrekking zal hebben op tarieven, die bij levering aan grootverbruikers wordt toegepast,' maar ook met ' *de naar zijn oordeel in aanmerking komende organisaties van grootverbruikers.*' Welke zijn, zo vroegen deze leden, die in aanmerking komende organisaties van grootverbruikers, en indien dan overleg gepleegd wordt – in welke vorm en met welke gevolgen – met deze, waarom dan niet met organisaties van kleinverbruikers?

De hier aan het woord zijnde leden zeiden te vrezen dat op deze wijze een grote discrepantie ontstaat tussen rechten cq inspraak van binnenlandse kleinverbruikers (zonder inspraak, beroep of verweer), binnenlandse – of voor binnenlands verbruik bestemde buitenlandse – afnemers (het kenbaar maken van gevoelens), binnenlandse grootverbruikers, voorzover zij naar het oordeel van de Minister in aanmerking komen (overleg) en tenslotte de buitenlandse afnemers met wie gepóógd zal worden via een overleg betere contracten af te sluiten'.

Artikel 7

Volgens artikel 7 van het wetsontwerp is de Staat niet aansprakelijk voor schade welke voortvloeit uit toepassing van deze wet. Zullen, zo vroegen de tot de fracties van P.v.d.A. en P. P. R. behorende leden, Gasunie en de lagere overheden zich steeds op overmacht kunnen beroepen, en zo evenmin aansprakelijk gesteld kunnen worden?

De Raad voor de territoriale decentralisatie verzette zich tegen dit artikel.

Acht men geen gevaar aanwezig voor schade bij de distributiebedrijven, ondanks het feit dat er te weinig zekerheid is dat de distributiebedrijven voldoende invloed kunnen uitoefenen op de marge tussen in- en verkoop, zoals gesteld is door de Raad voor de Gemeentefinanciën?

Hier rijst ook nog de vraag of en hoe de slechtere financiële situatie van de gemeente en provincies, die ontstaat door de stijging van exploitatiekosten, als gevolg van de verhoging van de aardgasprijs, opgevangen gaat worden.

De leden van de V.V.D.-fractie tekenden bij dit artikel het volgende aan. Het is staatsrechtelijk mogelijk krachtens wettelijke maatregelen lopende contracten te doorbreken. In zo'n geval is het gebruikelijk dat de wet voorziet in een regeling voor de schade die eventueel voor de betrokkenen uit zulk een ingrijpen voortvloeit. Het moet als een leemte worden aangemerkt dat in dit ontwerp een bepaling van deze strekking ontbreekt.

In de Memorie van Toelichting wordt bij dit artikel ook gewezen op het EEG-verdrag. Het gaat in casu om artikel 90 lid 1 van dit verdrag, waarin staat dat de lid-staten met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel nemen of handhaven welke in strijd is met de regels van het verdrag.

Ondanks de geruststellende ministeriële verklaringen in de Memorie van Toelichting zou dit, zo menen deze leden toch aanleiding tot moeilijkheden kunnen geven. Het moet geenszins uitgesloten worden geacht, dat de wet en haar toepassing naar het oordeel van de Nederlandse en Europese rechter ertoe zouden leiden, dat door deze wet de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt vervalst. Nu immers niet het voornemen bestaat per 1 januari a.s. in de export-contracten in te grijpen, is het reëel te veronderstellen, dat per die datum de Gasunie aan de gasdistributiebedrijven in ons land tegen een hogere prijs zal leveren dan aan een gasdistributiebedrijf in een andere Lid-staat.

De leden van de C.H.U.-fractie zeiden graag te vernemen of – en zo ja, in welke mate – voor een dergelijke uitsluiting van aansprakelijkheid voorbeelden bestaan in onze wetgeving.

Kan dit artikel, dat aan de Staat de zekerheid geeft van uitsluiting van aansprakelijkheid, geen a contrario werking hebben met betrekking tot andere wetten, waarin een zodanige bepaling niet voorkomt?

Indien een rechter van mening is, dat de Staat met de uitvoering van deze wet onrechtmatig handelt, is het dan rechtvaardig om de schade op lagere organen af te wentelen?

Wat wordt hier onder Staat verstaan; ware het niet beter hier het woord Rijk in plaats van Staat te gebruiken?

De leden van de C.P.N.-fractie informeerden of de Regering overweegt compenserende maatregelen te treffen voor de nadelige gevolgen die de tariefsverhoging zal hebben voor de financiële positie van de gemeenten.

De leden van de fractie van D'66 vroegen de Regering nader te motiveren op welke gronden zij het aanvaardbaar acht dat de wetgever – dat is dus een orgaan van de Staat – een wet maakt, waarvan het niet uitgesloten wordt geacht dat op grond daarvan schade voor derden ontstaat, en in die wet zelf opneemt dat de Staat voor die schade niet aansprakelijk is? Komt een dergelijke regeling niet angstig dicht bij 'misbruik van macht', althans bij onbehoorlijke wetgeving?

De leden van de S.G.P.-fractie zouden het op prijs stellen als de bewindslieden nader zouden ingaan op het bezwaar van de Raad voor de territoriale decentralisatie tegen artikel 7.

Artikel 8

De wachtermijn van twee maanden die in artikel 6 lid 4 is voorzien, wordt voor de eerste beschikkingen krachtens deze wet ingevolge artikel 8 buiten werking gesteld. Volgens de VEGIN hebben de gasdistributiebedrijven tenminste een termijn van één maand nodig om de nodige voorbereidingen te kunnen treffen. Vooral het feit dat een openbare behandeling in de organen van de gasbedrijven eerst pas dan kan plaats vinden nadat de beschikking krachtens de wet is afgekondigd maakt de termijn van één maand nodig. Voorts is het duidelijk dat de datum van invoering van de verhoogde inkoop-prijs niet eerder kan vallen dan de datum waarop de verbruikerstarieven ingaan, omdat dit anders tot onaangename gevolgen voor de distributiebedrijven zou leiden. De leden van de S.G.P.-fractie verzochten de Regering de geëigende maatregel te treffen om de termijn van één maand mogelijk te maken.

Aldus vastgesteld, 7 november 1974

Bakker, Van der Mei, Berger, Portheine, Peijnenburg, Krosse, Wierenga, Imkamp, Janssen, Hermsen, Van Dis, De Ruiter, Van Aardenne, Schouten, Epe-
ma-Brugman, Beuker, Van Gorkum, Van Houwelingen, Van der Hek